N°. 4. Donderdag 27 Januari 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: In Memoriam. — De Voordrachts-avond der Afdeeling 's-Gravenhage. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

In Memoriam.

H. T. VAN IJSSELDIJK.

Een man is van ons heengegaan, die in zijn optreden te eenvoudig en te bescheiden is geweest om zijn naam van algemeene bekendheid te doen worden, maar die toch in ruimen kring betreurd en gemist zal worden, en die een gedenkteeken heeft nagelaten, dat eervol van zijn bekwaamheid, werkkracht en toewijding zal getuigen, nadat velen, wier naam thans meer algemeen verspreid is, lang vergeten zullen zijn.

Kapitein van IJsseldijk is een verdienstelijk officier geweest. Zooals hij alles met meer dan gewonen ijver aanpakte en doorzette, zoo heeft hij ook zijn taak als troepenofficier op uitstekende wijze volvoerd. Een in Atjeh opgedane beenwond verplichtte hem, in het eerste jaar van deze eeuw, een veelbelovende loopbaan af te breken.

De plaats van leeraar in Maleisch, land- en volkenkunde van den O.-I. Archipel, aan den Hoofdcursus te Kampen, die hij voordien vervuld had, kwam juist weer open. Hij kon zoo dadelijk weer den ouden werkkring hervatten en heeft deze tot aan zijn verscheiden vervuld.

Ook in deze betrekking heeft hij op zijn werkzaamheid een eigen stempel weten te drukken. Hij was niet alleen de leeraar voor de klasse, hij was voor adspirant Indische officieren een uitverkoren vertrouwensman, een gulle, prettige voorman, ook voor hun doen en laten buiten het H. C. gebouw. Voor menigeen is hij nog den raadsman gebleven nadat de sterren verworven waren. Hij heeft zeer velen doen deelen in den schat van edelmoedigheid, die eenmaal tot uiting is gekomen door een daad van zoo groote kameraadschap en menschlievendheid, dat daaruit in vollen omvang spreekt hoe hoogheid en eenvoud van karakter aan van IJsseldijk eigen waren. Toen de luitenant Gaade te Atjeh sneuvelde, liet hij twee dochters onverzorgd achter. Zijn vriend van IJsseldijk aanvaardde dadelijk het vaderschap over de meisjes. Hij heeft deze bij zich gehouden en groot gebracht op een wijze, die geen vader zou kunnen verbeteren.

Moet het heengaan van een dergelijken man diepe sporen achterlaten overal waar hij werkzaam is geweest, moet de herinnering aan hem bij velen blijven voortleven, toch doelde ik nog op iets anders, waar ik zooeven sprak van een door hem nagelaten gedenkteeken.

Nog was zijn wond te Atjeh niet genezen en nog stond niet vast in welke richting zijn toekomst nu zou zijn te leiden, toen zijn werkzame geest weer dadelijk op nieuwe, nuttige arbeidzaamheid bedacht was .Hij had bij het onderwijs aan den H. C: te Kampen het gemis gevoeld van een museum om de land- en volkenkunde van een boekenvak meer te maken tot een vak, dat in beeld, lijn en kleur boeien kan. Dadelijk rijpte het plan en vóórdat hij naar het moederland terugkeerde, had hij, op eigen initiatief en voor eigen risico, de wording van een koloniaal H. C. museum georganiseerd, had hij in Indië een paar medewerkers aan de zaak weten te binden, die de voorwerpen zouden verzamelen en opzenden. Tot leeraar benoemd, bracht hij de schatten eerst in een klein vertrek bijeen, daarna werden zij overgebracht naar den zolder van het H. C. gebouw. De geleidelijk belangrijk geworden, goed verzorgde verzameling dwong eindelijk genoeg waardeering af, om een eigen Rijksgebouw waardig te worden, dat thans eigenlijk al weer te klein geworden is.

Er ligt eenige troost in een stuk van de groote werkzaamheid van van IJsseldijk te mogen behouden, maar daarnaast dringt de vraag zich op, zal de opvolger-leeraar in dit werk ook de liefde weten te leggen, die er nu in is gelegd, en die ook te vinden is in de artistieke schikking en de wetenschappelijke beschrijving?

Bij de mobilisatie van het leger werd de H. C. tijdelijk opgeheven. Kon van IJsseldijk zich niet aanmelden voor den actieven dienst, hij wist de plaats toch weer te vinden om zich nuttig te maken. Bij een interneeringskamp was hij een hooggewaardeerde steun, totdat de lessen aan de militaire onderwijsinstellingen weer werden hervat. Hij heeft deze nu net lang meer mogen geven.

Hier is een leven besloten, dat veelzijdig zal blijven naleven.

Op 53-jarigen leeftijd heeft van IJsseldijk ons nog veel te vroeg verlaten.

G. NYPELS.

De Voordrachts-avond der Afdeeling 's-Gravenhage.

Den 21en Januari j.l. hield de Heer J. Sibinga Mulder zijn 2e voordracht voor een zeer talrijk publiek, ditmaal over het onderwerp: „De Java-rijstcultuur en de Eur. suikerindustrie”.

Op boeiende wijze gaf spr. ons een beeld van de grootste Inl. cultuur, de wijze van het gereedmaken der sawahs, het zaaien, planten, de offerfeesten voor de godin Dewi Sri bij den aanvang van het oogsten, het snijden, bossen, drogen, uitbetalen van snijloonen de opschuring in de loemboeng.

Ondanks de groote opbrengst, die voor Java en Madura in 1910 2½ millioen ton bedroeg, is die productie niet voldoende voor het verbruik der talrijke bevolking, zoodat jaarlijks nog een grooten invoer van rijst noodig is, wat gedeeltelijk ook op rekening komt van den uitvoer en wel van de beste kwaliteit voor de Eur. markt.

Het gesprokene werd op schitterende wijze middels films op het doek gebracht en door den spreker duidelijk toegelicht, zoodat de niet-Indisch gasten in de zaal een helder beeld kregen van de eenvoudige werkwijze, het ploegen en eggen met primitieve werktuigen, het uitplanten van die millioenen plantjes stuk voor stuk, eveneens van het snijden aar voor aar.

Na de pauze behandelt spr. de suikercultuur op Java.

Wanneer de padi van de sawahs is gehaald, worden de gronden voor een 2e gewas in orde gemaakt. Slechts 4,7 pCt. van dien grond mag voor de suikercultuur worden verhuurd.

Voor de 186 suikerfabrieken bedroeg zulks, voor een paar jaar geleden, toch nóg 132000 H.A., die 170 à 180 millioen gulden opbrachten, waarvan pl.m. 70 millioen gulden in baar geld voor arbeidsloon werd uitbetaald.

Ook deze voordracht werd door films geïllustreerd en door spr. op een onderhoudende wijze uitgelegd; achtereenvolgens kwam op het doek het maken der plantgeulen, het kappen der bibit, het uitleggen, de beide bemestingen met zwavelzure ammoniak, het snijden van het riet, het transport, het wegen, malen en de beoordeeling van het kristal.

Jammer, dat wij niet meer te zien kregen van de eigenlijke bereiding van de suiker! Dit was toe te schrijven aan de onoverkomelijke bezwaren om daarvan photo-opnamen te doen.

Nadat spr. nog gewezen heeft op het verschil in werkwijze van den Eur. planter en zijn Jav. collega, hoe deze veelal bij zijn oerconservatisme blijft, terwijl gene, dank zij de toepassing der moderne landbouwwetenschap, oneindig meer uit den grond weet te halen, besluit spreker zijn voordracht met eene hartelijke opwekking tot de aanwezigen, om in belangstelling voor Ned.-Indië vooral niet te versagen.

S.

Uit de O. I. Mail.

Het Noodweer.

Gelukkig lazen we uit de jongste mailberichten niet van persoonlijke ongelukken tengevolge van het noodweer.

Wel wijzen de Bataviasche bladen op de groote schade, die eenige kampongs van deze Sirocco hebben geleden.

„De Javabode” schrijft o.a.:

Mogen wij een der hier ter stede bestaande vereenigingen opwekken om spoedig een of andere liefdadigheidsuitvoering te geven tot bijstand van de velen, die hun pepoemahan, hun schamel huis — maar hun „alles”! — hebben verloren. De Inlander heeft al zoo weinig!

Elders lezen wij, dat in Kediri in den laatsten tijd herhaaldelijk onderaardsche geluiden werden gehoord, die men meent te moeten toeschrijven aan de werking van den Kloet en volgens het „Soer. Hand.”, dat over Probolinggo en Madioen een fijne aschregen viel, afkomstig van den Bromo.

De „Sum. Bode” van Dec. j.l. meldde:

Door de geweldige regens van den laatsten tijd heeft in het gebergte boven Loeboek Parakoe een omvangrijke bergafschuiving plaats gehad. Het water in de rivier is geelrood gekleurd door de aardmassa, welke door het water opgelost naar de lage streken wordt gevoerd.

Een nader onderzoek, ingesteld door den heer Lau, heeft uitgewezen, dat de bergafschuiving heeft plaats gehad boven Loeboek Parakoe te Nanggalo Kambing. In het laboratorium van de cementfabriek is uitgerekend, dat de rivier van Loeboek Parakoe per minuut 12000 kg. slijk afvoert en men kan zich dus ongeveer een voorstelling vormen, welke enorme aardmassa's in het nauwe rivierdal moeten zijn neergekomen, aan de rivier haar weg versperrende. De woeste bergstroom laat zich echter niet bedwingen en met onstuimige kracht stuwt hij geleidelijk geheel die aardmassa weg, haar oplossend en met wilde vaart dalwaarts voerend.

Men is nu doende, om door het bosch tot de plaats der afschuiving door te dringen, om te onderzoeken welke maatregelen kunnen worden genomen.

De reis van den Landvoogd.

Het programma van de reis van Z. Ex. naar de peststreken van 6—17 Dec. j.l.:

Maandag 6 December naar Bandoeng;

Dinsdag 7 December naar Pasoeroean,

Woensdag 8 December per auto van Pasoeroean via Poerwosari, Bangil, Singosari, Toempang, Pontjokoesoemo naar Malang;

's namiddags òf tournée òf conferentie;

Donderdag 9 December voormiddag inspectie en con-

ferentie Malang, namiddag per extra-trein naar Blitar;

Vrijdag 10 December tournée naar Toeloeng-agoeng en Blitar, namiddag per auto naar Madioen;

Zondag 12 December verblijf te Madioen;

Maandag 13 December per extra-trein naar Solo;

Dinsdag 14 December woningverbetering; conferenties;

Woensdag 15 December per extra-trein naar Djocja;

Donderdag 16 December bezoek aan verschillende inrichtingen;

Vrijdag 17 December per extra-trein terug.

De „N. Soer. Ct." schrijft o.m.:

De komst op Woensdag, 8 December, van den G.-G. te Malang heeft, behalve bij den bij dit bezoek rechtstreeks betrokken dienst der pestbestrijding, al zeer weinig de aandacht getrokken.

Wel toevallig, dat juist op den dag van aankomst acht gevallen van longpest op drie cultuurondernemingen in het Dampitsche, officieel zijn geconstateerd.

Het aantal pestgevallen begon reeds zoo mooi te verminderen, men begon reeds te spreken van een zich verplaatsen der ziekte naar het Solosche.

Zou dit een bewijs zijn, dat het geheel uitstampen der pest uit deze streken vrijwel als illusoir mag worden beschouwd en men er zich aan zal moeten gewennen, deze ziekte als een inheemsche te beschouwen, evenals dit met cholera, typhus, enz. het geval is?

De pest te Solo.

De „Nieuwe Vorstenlanden" meldt: Tot Zondag was nog geen geval bekend, dat een hooge inlandsche ambtenaar aan pest is overleden.

Thans moeten wij tot ons leedwezen mededeelen, dat de regent sewoe, raden mas Hario Soerjonagoro, aan pest is overleden.

Soerjonagoro was gehuwd met een oudere zuster van den soesoehoenan en dus zwager van den rijksbestuurder.

Bij de komst van den sultan van Djocja op Donderdag, zagen wij hem nog onder de leden van de commissie van ontvangst. Nu moet men niet denken, dat dit pestgeval moet toegeschreven worden aan onzindelijkheid in huis of erf. Wie de huishouding van den overledene kent, zal wel moeten verklaren, dat er bij hem een echt Hollandsche zindelijkheid heerschte, zooals bij vele hooge prijais, vooral bij de familieleden van den rijksbestuurder.

Onderzoek van voedings- en genotmiddelen.

Aan het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel is eene inrichting verbonden, sedert medio 1911 aangeduid met den naam Handelslaboratorium, dat zich in eene steeds grootere belangstelling mag verheugen.

Het meeste gebruik van het laboratorium maakt de particuliere landbouw, van wien de meeste der ter-onderzoek aangeboden monsters afkomstig zijn. Ook de dienst der in- en uitvoerrechten maakt veel gebruik van het laboratorium. Een opmerkelijk feit is het echter, waarop in de jongste Koloniale verslagen gewezen wordt, dat door den importhandel zelden de voorlichting van het laboratorium wordt gevraagd, niettegenstaande de hoedanigheid van verschillende ingevoerde artikelen (voedingsmiddelen) veel te wenschen overlaat.

In het pas verschenen Jaarboek van het voornoemd Departement over 1914 vindt men belangwekkende mededeelingen van den chef van het handels-laboratorium, den in Mei van het vorig jaar als zoodanig opgetreden Gouvernements-scheikundige dr. A. Wunderlich.

Staatsvoorziening.

In het „Bat. Nieuwsbl." lezen wij:

Indertijd heeft het menigeen eigenaardig getroffen, dat, toen de Nijverheidscommissie werd benoemd, er niet aan schijnt gedacht te zijn, in deze commissie ook eenige technisch onderlegde militairen te benoemen, teneinde mede te onderzoeken, in hoeverre de industrie in de toekomst in Indië zou kunnen medewerken voor de vervaardiging van voor het leger benoodigde artikelen.

Wij hebben er in ons blad reeds eerder op gewezen, hoe volgens ons de mogelijkheid niet is uitgesloten, ook hier munitie te maken, indien men slechts wil. Want waar hier ijzer in overvloed is, ijzerhoudende ertsen, steenkolen, generator gassen leverende stoffen te vinden zijn; in onze mijnen koper, tin, wolfram en meer metalen gevonden worden; daar moet het mogelijk zijn, na aanschaffing van de noodige machinerieën en het in dienst nemen van deskundig personeel, staal en ijzer van iedere qualiteit, messing en brons te maken, benoodigd voor de vervaardiging van oorlogstuig.

Maar men moet ernstig willen en streven.

Inlandsche scholen.

Door de Regeering is machtiging verleend tot oprichting van eene Inlandsche school der 2e klasse te Bengkajang in de afdeeling Singkawang der residentie Wester-afdeeling van Borneo en van eene nieuwe dergelijke school te Kota Baree in de afdeeling 50 Kota der residentie Sumatra's Westkust.

Te Tasikmalaja is de nieuwe vlechtschool geopend, voor welker organisatie de heer Huismans een studie in Holland gemaakt heeft. Tevens zou het nieuwe gebouw der Kaoetaman Istri school daar ingewijd worden.

Te Malang is een Kartinischool met zeventig leerlingen geopend.

Het personeel bestaat uit twee Europeesche onderwijzeressen, waarvan één directrice is, n.l. mejuffrouw Tempelman. Deze dames worden bijgestaan door twee inlandsche hulponderwijzeressen, n.l. de dochter van den patih van Malang en de dochter van den wedono van Wagang.

De nieuwe regent van Koetoardjo.

Men schreef aan het „Soer. Hbld.":

De regent van Koetoardjo, Pangeran Poerbo Atmodjo, is eindelijk na 45 jaren dienst afgetreden en vervangen door zijn oudsten zoon Soemadi of Raden Poerbo Adi Koesoemo, patih van Wonosobo.

De Regeering liet dus een goede gelegenheid voorbij gaan, om het aantal Bagelensche regenten (vijf) met een te verminderen, door Koetoardjo deels bij Keboemen, Wonosobo en Poerworedjo in te lijven. Men vergelijke het door de bloeiende landbouw-nijverheid zoo belangrijke regentschap Tjiandjoer, dat zoo niet grooter, dan toch even groot is als de vijf Bagelensche regentschappen te zamen.

Voorheen beteekende Koetoardjo nog iets als barricade tegen het sultanaat Djocja, dat door de Bogewonte bij Djenar daarvan gescheiden is. Van landbouwondernemingen is er geen spoor, men ziet er alleen de werkwaardige Bonorowosawahs. Tijdens het cultuurstelsel in de eerste helft van de vorige eeuw was Koetoardjo een bloeiend indigoland.

De Regeering had het regentschap kunnen supprimeeren en den nieuw benoemden toemenggoeng Poerbo Adi Koesoemo een ander regentschap kunnen aanwijzen. De nieuwe titularis, een schoonzoon van wijlen Pakoe Alam V. te Djocja, is niet precies een jong broekje. Hij nadert de vijftig jaar. Zijn bevordering is geschied uit deferentie voor den vader, die met aftreden bijzonder lang gewacht heeft, totdat de resident van Kedoe wel te spreken was over de kansen van zijn zoon.

Eene opdracht.

Door den hoofdinspecteur, chef van den Geneeskundigen Dienst, is aan den directeur van het geneeskundig laboratorium alhier opgedragen, zich naar Lee Seumawé in het Gouvernement Atjeh te begeven voor het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid uit een sanitair oogpunt van terreinen, bestemd voor het oprichten van Gouvernementswoningen aldaar.

Een weg door Midden-Timor.

Dwars door Midden-Timor, tusschen Koepang en Atapoepoe, zal een voor voertuigen geschikte weg worden aangelegd.

De totstandbrenging van die verbinding schijnt zeer noodig te wezen, omdat men van beide kanten bezig is met het doen van opnemingen, waarmede een 2-tal ingenieurs belast zijn.

Opheffing opiumdepots.

De depots der opiumregie te Cheribon en te Bondowoso zullen op het einde van dit jaar worden opgeheven.

Het aantal depots op Java, bedragende 17, is daardoor tot 15 teruggebracht.

De Burgemeester van Batavia.

In de Gemeenteraadszitting van 22 November j.l. deed de heer P. A. de Nijs Bik het voorstel „der regeering te berichten, dat de gemeente Batavia niet wil bijdragen in de bezoldiging van den burgemeester en zich van verdere adviezen zal onthouden, tenzij aan den burgemeester meerdere bevoegdheden worden verleend."

Dit voorstel werd met 8 tegen 7 stemmen aangenomen.

De voorzitter noodigde den heer de Nijs Bik uit concrete voorstellen te ontwerpen, die aan de Regeering konden worden gedaan. In verband hiermede verzond de heer de Nijs Bik aan den gemeenteraad van Batavia een toelichting, waarvan het slot luidt als volgt:

Resumeerende heeft ondergeteekende de eer Uwen Raad voor te stellen:

krachtdadige medewerking te verleenen tot het in het leven roepen van het burgemeesterschap, indien de Regeering genegen mocht zijn de hierboven uitgedrukte inzichten in gunstige overweging te nemen en de Hare dienovereenkomstig te wijzigen;

er op aan te dringen:

dat het daarheen geleid worde, dat de nieuw te benoemen waardigheidsbekleeders niet enkel zullen zijn ambtenaren-raadsvoorzitter, zonder eenige bevoegdheid of macht, maar zullen naderen tot het ambt van burgemeester in Nederland, bekleed met zooveel zeggings- en uitvoerende macht, dat overeenstemming gewaarborgd zij met het gezag, als politie- en militaire hulp, indien noodig voor de handhaving van orde en het tegengaan van verzet, wordt vereischt;

dat die macht en bevoegdheid van den burgemeester bij verordening worden vastgesteld en zoodanig geregeld en afgebakend, dat conflict met politiehoofden en militaire autoriteiten tot de onmogelijkheden behoort;

dat de zoo ongewenschte herhaaldelijke verwisseling, door vaststelling van een minimum aantal dienstjaren, wordt voorkomen;

dat de plaatsvervangend burgemeester — onder voorbehoud van nadere goedkeuring der regeering — door den Gemeenteraad wordt gekozen;

dat den Gemeenteraad mede bevoegdheid wordt verleend tot het aanbevelen van candidaten voor het ambt van burgemeester in zijn ressort;

de Regeering, bijaldien zij onverhoopt niet genegen mocht zijn tot inwilliging van deze billijke eischen voor te stellen: om niet over te gaan tot instelling van het burgemeestersambt en, daar de toestand, zooals die nu is, niet bestendigd kan worden, den Gemeenteraad van Batavia eenvoudig op te heffen.

Verder vergunne de Raad mij in overweging te geven een afschrift van dit voorstel en de overwegingen, die er toe geleid hebben, den Adviseur voor de Decentralisatie aan te bieden.

Het Lid van den Gemeenteraad van Batavia,

P. A. DE NIJS BIK.

Hanoeman Doeto.

Daar het Inlandsche gedeelte van den te Batavia gegeven Kartini-avond in den schouwburg meer of min in verdrukking raakte, heeft op veler verzoek de vereeniging „Marsoedi-bokso" zich bereid verklaard om een geheel stuk op te voeren, dat bovenstaanden titel draagt, en eene episode uit de heidendichten Mahabharata en Ramayana behandelt.

De Javaansche opvoering zou plaats vinden in de Kunstkringzaal op 11 December. Tijd noch moeite werden gespaard om de uitvoering tip-top te doen zijn. Een keurig verlucht tekstboekje trachtte den Europeeschen toeschouwer ook het verloop van het stuk te verduidelijken, zoodat niet slechts aan de aesthetische eischen van den toeschouwer zal worden voldaan, doch deze ook wat meer de psyche van het Oosten zal kunnen leeren verstaan.

De opbrengst komt aan de Kweekschool Goenoeng Sahari en aan de Bataviasche Kartinischool ten goede.

Aan een beschrijving in de „Javabode" ontleenen wij:

„Het wondere van de Wajang is, dat zij weer voor de komende kunst de altijd-blijvende beginselen van theaterschoonheid bewaard heeft. En wie bijvoorbeeld Verkade's Shakespeare-opvoeringen prijst en het Javaansch tooneel niet waardeert, toont heusch meer mode dan kunstgevoel.

En dan die muziek, met zijn zangerige inleidingen tot elk bedrijf, zijn rhythmische ondersteuning van de handeling. Liefelijk tokkelend bij een bruidsfeest, aangrijpend aanzwellend tegen het hoogtepunt van een strijd, altijd grootsch en verheven. Eeuwen voor het Westen zijn opera's schiep, leefde op Java voor elken held, en elke gemoedsstemming, een muzikaal motief, dat in een voortdurende omspeling met zelf gevonden figuren, steeds de geest van den heros of demon in de muzikale verbeelding der hoorders verschijnen doet.

Een wajang beschrijven? Maar waartoe, daar woorden nooit de volle werkelijkheid geven kunnen en die werkelijkheid zelf te beleven is. Want na de eerste opvoering van Zaterdag door de leerlingen van de Kweekschool van Oost en West, zullen zeker de verdienstelijke en toegewijde vertooners deze herhalen, om velen te doen naderen tot het hart van het Javaansche leven, waarin de schatten van oude, onvergankelijke schoonheid gelegen zijn, die juist door het moderne Europa zoo worden erkend en — behoefd".

Goudland.

Uit de Kieker in „De Javabode":

Je zag 't ze aan: Ze kwamen pas uit Holland. Het bewegen in de toetoep-jas was nog wat onhandig, de handen zochten nog te veel naar de broekzakken, in hun rondkijken bleef het belangstellende van den nieuweling, de zakdoek ging trouw naar het voorhoofd om de neerbutsende zweetdroppels op te vangen.

Op de Esplanade, het plantsoen van Medan, naar ze vonden, zetten ze zich op 'n bank. Hè, even uitblazen.

— Mooi hôtel, Jan, hier tegenover, hè? Zóó groot vin je ze in Holland niet.

— Nee, willen we er even 'n potje bier gaan drinken?

— 't Zal wel duur zijn!

Twee planters in de voorgalerij van het Medan-hôtel, zagen hen gluren, smachten, hunkeren, verlangen, zegt de „Sum. Post." En riepen den boy.

— Kassi doewa glas aer mineem samma toean toean di sanna!

Boy ging, bracht op 'n presenteerblad 2 glazen water aan de toeans.

— Kwast, Piet. Fijn met die warmte.

— Hoeveel kost dat, man?

— Apa toean?

— Da's waar ook: die vent verstaat geen Hollandsch. Wat is geld in 't Maleisch?

— Zeg, orang, doewit?

— Tida, mengarti, toean.

Toen maakten de beiden de internationale beweging van duim over wijsvinger. De boy snapte, schudde het hoofd, beduidde dat twee heeren daarginds de glazen lieten brengen.

— Je bent hier in 't goudland, Piet. Hier kijken de menschen niet op 'n dubbeltje.

En hij tastte in z'n zak om den verwonderden boy een stuiver in de hand te drukken.

Suriname.

Naar wij in de Surinaamsche bladen lezen, is er van de hand van den heer Percival, die reeds zoo dikwijls in Amerikaansche tijdschriften de aandacht op Suriname gevestigd heeft, een artikel over de kolonie, met vier groote foto's van koffie-plantages, verschenen in het Amerikaansche tijdschrift „Simmons' Spice Mill". Na allerlei over de koffie-cultuur eindigt het artikel: „Ten slotte vestig ik er de aandacht van de lezers van dit artikel op, dat er nergens ter wereld beter gelegenheid is om den landbouw ter hand te nemen dan in Suriname, waar de grond erkend hoogst vruchtbaar is. Er is eigenlijk geen tropisch product, dat niet door het land wordt voortgebracht en het is door bekende autoriteiten uit andere deelen van de wereld toegegeven, dat zij nergens elders een bodem hebben gezien, die hun zóó geschikt voor den landbouw leek als die van Suriname, Hollandsch Guiana".

Het „Koloniaal Weekblad" houdt zich aanbevolen de artikelen van den heer Percival ter kennisneming te ontvangen, zoowel de reeds verschenene als die nog verwacht mogen worden.

Pogingen om de tijdschriftnummers langs anderen weg machtig te worden, zijn niet altijd gelukt.

* * *

Jhr. Mr. H. W. van Asch van Wijck is van zijne reis naar San Francisco in Suriname teruggekeerd. „De West" van 24 December bevat het verslag van een onderhoud met den reiziger, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De inzendingen van Nederland in de afdeelingen waren uitnemend.

De inzendingen der koloniën waren ondergebracht in het Nederlandsch Paviljoen. Die van Nederlandsch-Indië waren prachtig. Die van West-Indië......... allertreurigst.

Er hing een groote kaart van Suriname. Voorts was er een soort tropee van rubber, terwijl eenige blokken hout het geheel voltooiden.

Ziedaar onze inzending!

Het fraaist is nog, dat een boekje met de gegevens over Suriname, hetwelk op de tentoonstelling aanwezig zou zijn, in 't geheel niet aangekomen is.

Dit boekje zou door De Bussy in Nederland gedrukt worden. De drukproeven waren naar Suriname gezonden, doch schijnen daar zoek te zijn geraakt. Zoo is het werk niet gereed gekomen.

Herhaaldelijk kwamen personen op de tentoonstelling inlichtingen vragen over Suriname, die men niet kon verschaffen.

En wat er van Suriname te zien was, maakte een recht pooveren indruk.

Dit is zeer te betreuren, meent de heer v. Asch v. Wijck. Een flinke inzending, die aan de Amerikanen duidelijk maakte de possibilities van Suriname, zou een prachtige reclame voor de kolonie zijn geweest. Een goede gelegenheid heeft men ongebruikt laten voorbijgaan.

Als de heer v. Asch v. Wijck aan de menschen vertelde van de natuurlijke rijkdommen van Suriname, is het hem wel gebeurd, dat men antwoordde: maar dat begrijp ik niet, ik heb de Surinaamsche inzending gezien, maar die was niets bijzonders!

Zelfs de goudindustrie was niet vertegenwoordigd in onze inzending.

Waar de tentoonstelling zoo weinig sprak tot de menschen, heeft de heer v. Asch v. Wijck op andere wijze getracht belangstelling voor Suriname op te wekken. In verschillende bladen werden interviews opgenomen.

Op de terugreis werden te New-York, waar de heer v. Asch v. Wijck eenige dagen moest wachten op reisgelegenheid naar Suriname, verschillende stappen gedaan om goede relatiën aan te knoopen voor de kolonie. Die stappen zijn niet zonder succes gebleven, doch de heer v. Asch v. Wijck wenscht zich daaromtrent voorshands niet uit te laten, omdat het zijn voornemen is een uitgebreid rapport daaromtrent uit te brengen".

De geschiedenis omtrent het niet verschenen boekje met gegevens lijkt ons wat vreemd en vereischt nadere opheldering.

* * *

„Suriname" van 28 December deelt mede, dat de wederopbouw van de op 13 October jl. afgebrande huizen aan de Wagenwegstraat te Paramaribo, begonnen is.

„'t Een en ander — vervolgt het blad — wijst er op, dat er een onderhandsch accoord getroffen is tusschen overheid en belanghebbenden."

* * *

In de vorige week hadden wij het genoegen de tentoonstelling van beeldhouwwerken van Thérèse van Hall in de kunstzaal Kleykamp te bezoeken. Het werk van de talentvolle artiste is in de dagbladen besproken. Wij vestigen hier alleen de aandacht op eenige mooie beeldjes, uitgevoerd in Surinaamsch hout: Jongen met schelp, Naakt figuurtje, Slapende jongen en Meisjeskopje, allen van het prachtige purperhart. Dweilend vrouwtje en Straatjongetje, van bruinharthout en De loopjongen van parelhout. Die weet, hoe hard het purperhart en het bruinhart zijn, zal beseffen, welke technische moeilijkheden de artiste te overwinnen had.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Tjipto over den nieuwen G.-G. Deze geeft in de „Modjopait" de volgende verklaring der benoeming. Wij kunnen niet aannemen, dat de Nederlandsche regeering, of meer speciaal Z. Exc. de Minister van Koloniën, zoo maar voor de aardigheid" iemand als G.-G. naar de overzeesche bezittingen zal zenden, die van alles, behalve van de verhoudingen in de Koloniën, verstand heeft.

Eerder nemen wij aan, dat voor den heer Pleyte ook geldt het gevleugelde woord:

„Indië verloren,
Rampspoed geboren."

en dat er belangen in het spel zijn, belangen van het moederland, voor welker behartiging de nieuwe onderkoning de aangewezen persoon is.

Wij kunnen het denkbeeld niet van ons afzetten, dat de wereldstrijd daar in 't Westen, door ons wel eens genoemd de zelfmoord der Europeesche rassen, van grooten invloed ook voor Nederland is, hoe neutraal dit land ook moge zijn. Dat de Nederlandsche regeering onder meer ook bevreesd zal zijn een veertje te moeten laten bij de verschuiving der machtsverhoudingen, welke partij van de strijdenden ook de winnende moge zijn. Nemen wij daarbij in aanmerking het bezoek van den Duitschen minister van Koloniën, zonder Koloniën, aan den Haag, over welk bezoek een geheimzinnig waas ligt, zoodat wij, out-siders, buiten staat worden gesteld over dat bezoek een oordeel te vormen, dan lijkt het ons niet gewaagd te veronderstellen, dat Nederland met het benoemen van dezen diplomaat tot onderkoning voor heeft, Indië „diplomatisch to doen geboren worden." Tot dusverre voer Indië in het zog van Nederland, wat de buitenlandsche politiek betrof. Aangezien door dezen oorlog de toekomst hoogst onzeker wordt, met name, dat absoluut niet te voorspellen is, dat de verbinding van Nederland met Indië te handhaven zal zijn, wordt het een kwestie van onnoembaar veel gewicht voor Holland, dat de buitenlandsche politiek voor Ned.-Indië gevoerd kan worden, los van het moederland, ook als de telegraphische gemeenschap tusschen Indië en Nederland eens verbroken mocht worden. Om deze diplomatieke verhouding tot het buitenland goed te kunnen verzorgen, te meer, waar het hier geldt een nieuwen tak van dienst, welke nog georganiseerd moet worden, heeft de Nederlandsche regeering gemeend goed te doen met beslag te leggen op de krachten van iemand, die op dit gebied zijn sporen reeds heeft verdiend en tevens niet vreemd is met de verhoudingen in het verre Oosten, met China, Japan, enz. Tot zekere hoogte zou Indië, het land, dat ons het meeste interesseert, hierbij zijde spinnen. De aanrakingen van ons land met de omringende rijken zullen uitgaan van krachten in Indië aanwezig. Niet langer zullen dan de zuiver Nederlandsche belangen steeds en altijd den doorslag geven, soms met volkomen negatie van Ned.-Indië's welzijn, zooals dat tot nog toe het geval is geweest. Maar natuurlijk is het, dat tegenover die winst ook zou staan een nadeel, waarvan wij de grootte niet durven bepalen: De binnenlandsche aangelegenheden van Ned.-Indië zouden in het gedrang kunnen raken. Immers vooruit valt te voorspellen, dat de behartiging dier belangen op het programma van werkzaamheden van den langvoogd eerst op het tweede plan zal komen, terwijl Z.Exc. al zijn krachten zal wijden aan de behartiging der belangen van Indië en Nederland tegenover het buitenland. Nu zijn er praatjes in omloop over het den G.-G. terzijde stellen van een Luitenant G.-G. Wat de verhouding zal zijn van dezen dignitaris tot den onderkoning, diens verhouding tot de algemeene secretarie, tot de departementen van algemeen bestuur enz., dit valt voorshands niet te zeggen. Kortom, wij weten niet, wat de bevoegdheden zullen zijn van den Luitenant G.-G. Wij wagen echter de volgende voorspelling; De L. G.-G. zal de krachten van den Landvoogd moeten aanvullen. Deze waardigheidsbekleeder moet dus een bij uitstek deskundige wezen in Indische zaken, om zijn meester, den onderkoning, in alles van advies en voorlichting te kunnen dienen. Of hem de vrije hand zal worden gelaten om te handelen naar eigen believen, of dat hij alles zal moeten doen, namens den G.-G. als verantwoordelijke persoon tegenover de Kamer, zal de ervaring moeten leeren. Wordt den L. G.-G. in alles de vrije hand gelaten, dan zal het Indische volk meer met dezen te maken hebben dan met den onderkoning. Blijkt de titularis daarbij te zijn een man, die gevoelt voor den vooruitgang van den Indiër, bij wien de goede trouw nog niet verstikt is door imperialistische gevoelens, dan is er alle reden voor ons, om onze partijgenooten te feliciteeren. Het zal dan daghen in het Oosten.

Stemmen van het jonge geslacht. De Kaoem Moeda brengt de naamsverandering in herinnering, welke de Goentoer Bergerak ondergaan heeft. Dit blad heet nu Modjopait, om het Javaansche volk het besef bij te brengen, dat er in oude tijden een machtig Javaansch rijk bestond, krachtig en onafhankelijk, en gevreesd daarbij, opdat in dit volk weer de oude kracht moge herleven, teneinde op elk gebied zelf handelend op te treden.

Hetzelfde blad laakt 't in een ontwikkelden Inlander, dat deze gelijkstelling met Europeanen heeft aangevraagd en na die verkregen te hebben met een Europeesche vrouw in 't huwelijk trad. Schrijver vindt dit een verlaging van het eigen ras. Als wij zoo doen, hoe zullen andere rassen ons dan beschouwen? Wij moeten niet om gelijkstelling vragen. Heel iets anders is 't, als die ons aangeboden wordt uit hoofde van onze ontwikkeling. Wij moeten ons eigen ras niet verloochenen. Hij, die zulks doet, dien moeten wij van ons afstooten.

De Kaoem Moeda vindt 't ook niet goed, dat de Regeering in het te kort van ambtenaren bij de verschillende takken van dienst voorziet door aanvulling uit Nederland, in stede van de gelegenheid tot opleiding in Ned.-Indië uit te breiden.

Het voorstel werd gedaan om Inlandsche onderwijzers, die de Hollandsche taal verstaan, als lid in het (Nederlandsche) Onderwijzersgenootschap op te nemen. Dit voorstel is echter niet aangenomen. De „Kaoem Moeda" is hierover ten zeerste verontwaardigd en noodigt dan ook de Inlandsche Onderwijzers uit deze grievende behandeling langzaam door te slikken, zoodanig, dat in hunne ingewanden een vuur moge ontbranden, dat den band tusschen de eigen rasgenooten hechter aaneên zal smeden.

Een voorwendsel. De ondergeschikte Inlandsche ambtenaren te Soerabaja hebben, volgens de Sinar Djawa, verzocht de inhoudingen op hunne traktementen ten behoeve van het Nederlandsche Steuncomité, te stoppen, omdat zij vernomen hadden, dat een deel dezer gelden werd aangewend voor de noodlijdende bedevaartgangers in Mekka. Dit is echter maar een voorwendsel, meent bovengenoemd blad en merkt op: Wij moeten er eigenlijk om lachen en ons er over verwonderen, dat Inlanders liever gelden zouden afstaan aan Hollanders in Nederland dan aan onze eigen rasgenooten, die in nog grooter zorg verkeeren.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Onnutte schoolkennis. Dikwijls vragen de Inlandsche ambtenaren zich af — aldus de Perniagan — waartoe het dient, aan zoons van grassnijders en waterdragers het Hollandsch te leeren en ander onderwijs te geven. Het Gouvernement denkt er ook zoo over, want op de N.-I. scholen worden slechts adellijke jongelieden aangenomen. In den Staatsdienst kan slechts een beperkt aantal Inl. geplaatst worden; zij, die van mindere afkomst zijn, worden telkens teleurgesteld. Wat moeten die Inlanders met die opgedane kennis, zonder werk en zonder kapitaal, beginnen? Is 't niet veel beter, om de ± ƒ 840, die een jongen na het afloopen van de school gekost heeft, hem als kapitaal te schenken om er handel mee te drijven? Zoo vraagt het blad.

Onbetrouwbaar. De Djawa Tengah schrijft: Het hoogere politiepersoneel in Indië wordt nu uit Nederland gerecruteerd in verband met de eischen voor algemeene ontwikkeling door de Regeering gesteld. Kennis van de „moderne talen" wordt vereischt, die der Inlandsche talen echter niet. Maar hoe kunnen zij dan onderzoekingen doen? Indo-Europeanen, zelfs als zij meerdere Europeesche talen kennen, komen niet voor dien dienst in aanmerking, omdat zij, naar 't heet, omkoopbaar en onbetrouwbaar zijn. Het blad haalt eenige staaltjes aan ten bewijze, dat onder de Blandas, die geïmporteerd worden, ook onbetrouwbare personen worden aangetroffen.

Een stoker. De Warna Warta acht 't noodig, den Inlanders er op te wijzen, hoe Tjiptomangoenkoesoemo weer bezig is in de Modjopait te stoken, zinspelende, dat het met de heerschappij der Hollanders in Ned.-Indië spoedig gedaan zal zijn: „De Hollanders zullen afscheid moeten nemen van de Javanen. Dit is volgens Tjipto niet tegen te gaan, zelfs niet door kunstmatig hooghouden van het prestige. 't Is te hopen, dat wij afscheid zullen kunnen nemen als goede vrienden, zonder wrok en boosheid in het hart van elkaar zullen gaan." De redactie der Warna Warta waarschuwt ernstig tegen deze redeneeringen en meent, dat de Inlanders onder het Hollandsch bestuur tevreden mogen zijn, niet moeten zoeken naar voordeelen die in een ver verwijderde toekomst liggen en zeer twijfelachtig zijn. Het blad vreest, dat 't gevolg van zulk stoken zal zijn, dat Tjipto weer met den strafrechter in aanraking komt en zich opnieuw een strop om den hals haalt.

De Pewarta Soerabaja neemt over, wat de hoofdredacteur van de Pantjaran Warta aangaande Tjipto geschreven heeft: „dat deze een vergif is voor het Javaansche volk" en zal de hulp van de broeders Marco en Koornia inroepen om de geheimen van het partikuliere leven van Tjipto openbaar te maken. Hij brengt mede in herinnering, dat Tjipto onder het pseudoniem van Djajabaja het artikel geschreven heeft, waarvoor Darnakoesoema vervolgd werd.

Voldoening. Het zelfde blad drukt zijn voldoening uit over het feit, dat, z. i. als een gevolg der Chineesche beweging, een diplomaat met Chineesche ervaringen op den Buitenzorgschen troon komt, die de noodzakelijkheid onzer „beweging" kan beoordeelen en een waardige plaats zal toekennen aan die categorie van ingezetenen, die tot een volk behooren van meer dan 400 millioen zielen. Hij zal een einde maken aan het ras-onderscheid, dat in den tegenwoordigen tijd door niets meer te rechtvaardigen is. De thans bestaande vriendschappelijke betrekkingen tusschen Nederland en China zullen versterkt en verbeterd worden. Laten we voor Nederland hopen, dat zulks geschieden zal, vóór dat China door Gods bestiering de plaats zal innemen, die het in de rij der volken rechtens toekomt! Zoo besluit het blad.

Chineesche Vereenigings-manie. Soerabaja telt thans de meeste Chineesche Vereenigingen. De Soerabajasche correspondent van de Perniagan noemt ze volgenderwijs op: 1e. Siang Boe Tjong Hwe — een handelsvereeniging —; 2e. Tiong Hoa Hwe Koan — een schoolvereeniging —; 3e Yoe Tik Hwe Koan — een Societeitsvereeniging —; 4e Yoe Po Sia — een vereeniging voor leeszalen en leesgezelschappen —; 5e. Hoa Kiauw Tjong Hwe — een vereeniging tot bevordering van het welzijn der Chineezen —; 6e Hoa Kiauw Bian Hap Hwe — idem —; 7e. Wee Sing Wan — een vereeniging tot hulp aan Chineezen, die door de pest of andere besmettelijke ziekten worden aangetast —; 2e. Hoa Ing Sok Sing Sia — een afdeeling van de vereeniging no. 6, meer speciaal ter bevordering van de kennis der Tjeng Im en Engelsche taal —; 9e. Soen Thian Hwee — een tooneel- en muziekvereeniging —; 10e. een Chineesche gymnastiek en sportvereeniging —; 11e. Soen Thian Tjoe Tehi — een operaderma-vereen. als afdeeling van de

vereeniging no. 9 —; 12e. Hin Koan That Hwe Hwe — een voetbalvereen. —; 13e. Hok Kian King Tik Soe — een begrafenis-vereen. —; 14e. Boen Bio Klenteng Nabi Khong Hoe Tjoa — een vereen. voor de instandhouding en het onderhoud der bedehuizen —; 15e. Kauw Tong Ya Hak — een vereen. voor avondcursussen —; 16e. Sing Khi Hwe, — een begrafenisonderneming, die zich ook ten doel stelt voor de stoffelijke belangen der Chineezen zorg te dragen; — 17e. Hoo Hap Hwie Yoe en nog tien andere met name genoemde vereenigingen, alle bergrafenisondernemingen. Schrijver betreurt, dat er nog wel tien andere vereenigingen zijn, waarvan hem de namen niet bekend zijn, alles van ongeveer dezelfde strekking, en vindt, dat er veel verdeeldheid gekomen is onder de Chineezen in Ned.-Indië.

Een bittere Pil. De Pewarta Soerabaja verneemt uit de Straits Times, dat de Duitschers in Bangkok er allesbehalve over gesticht zijn, dat de Koning van Siam tot eere-generaal benoemd is in het Engelsche leger; want, naar hunne meening, heeft hij door het aannemen dezer benoeming getoond, niet neutraal te zijn. De officieren in het Siameesche leger, hoewel velen daarvan in Duitschland hun opleiding hebben gehad, verheugen zich in deze benoeming, die zij als een hooge onderscheiding beschouwen en schonken hun vorst een Engelsche eeresabel. De stafmuziek van Siam speelde bij de aanbieding daarvan het God save the King, en geestdriftig werden heildronken uitgebracht op Koning George. De Eng. consul en vice-consul waren hierbij tegenwoordig. De Koning antwoordde, dat niet hem alleen een groote eer tebeurt was gevallen, maar dat het geheele Siameesche volk daarmede vereerd was. Alle aanwezigen stemden hiermede vreugdevol in. Voorwaar — alzoo besluit de Pewarta Soerabaja — een bittere pil, die de Duitschers te slikken hadden!

Van Vreemde Koloniën.

Onze buurman in de West.

De rede, waarmede de gouverneur van Guyana, de heer Levecque, de zitting van den Generalen raad geopend heeft, zou op zich zelf reeds belangwekkend genoeg zijn om er hier aandacht voor te vragen, maar zij verdient dit te meer, omdat zij ook voor toestanden, die momenteel in Suriname als tijdsomstandigheden hun invloed doen gelden, een verklaring geeft. Het beleid van het Nederlandsche bestuur in onze Zuid-Amerikaansche kolonie heeft aan scherpe kritiek bloot gestaan, voor zoover een parallel getrokken mag worden verdient hierbij overwogen te worden, of de gouverneur der Fransche kolonie niet tevens tot ontlasting van zijn Nederl. collega gesproken heeft.

De gebeurtenissen van 1915 hebben de locale financiën in de war gebracht. 1914 werd met een belangrijk deficit besloten. De goudproductie kwam bij den aanvang der vijandelijkheden tot staan. De delvers zagen de prijzen van alle gebruiksartikelen stijgen, terwijl de prijs van het goud daalde. Nadien heeft de goudprijs zich hersteld, maar het vertrek van vele mannen naar Frankrijk om hun aandeel in de verdediging van 't land te nemen, deed de voortbrenging toch laag blijven.

De balatanijverheid leed in de eerste maanden, doordien geen koopers gevonden werden. Maar dit is geen durend verschijnsel geweest, deze industrie redt nog wat van den handel, zonder echter het verbroken evenwicht te kunnen herstellen. De koloniale inkomsten blijven ver beneden datgeen wat noodig is om de bestuursgaven van 't land behoorlijk te doen vlotten.

De budget-inkomsten zijn niet, als gewoonlijk, becijferd naar het gemiddelde der laatste 3 jaren, maar gegrond op de uitkomsten van 't oorlogsjaar. Dit brengt echter mede, dat de uitgaven ook laag zijn gehouden, zoodat aan de verwezenlijking van wenschen, die reeds lang als billijk of urgent zelfs waren erkend, niet gedacht kan worden. De gemeenten krijgen ook geen subsidies, niettegenstaande bekend is, dat zij zich daarzonder eigenlijk niet kunnen bedruipen.

De gouverneur gaf zelf een terugblik op hetgeen hij bij zijn optreden als reeds verzekerd of als vrij zeker bereikbaar had beschouwd en hij gaf met zekere weemoed aan, hoe hij de illusies moest laten varen.

Toch heeft men er niet geheel stil gezeten. Het wegennet is verbeterd, de financieele zorgen ten spijt, trekt de begrooting toch geld uit voor den bouw van een nieuwe brug. De waterverdeeling is ver genoeg gevorderd om Cayenne een geregelde watervoorziening te geven.

Aan de haven gaf de gouverneur ruim aandacht. De toegang wordt al moeilijker. Er is een z.i. mooi plan tot verbetering van den ingenieur Renard. Om tot een begin van uitvoering te komen wil de heer Levecque de reservekas der kolonie aanspreken.

Een telefoonlijn is gelegd van Cayenne tot Roera, naar verwacht wordt zal zij in 1916 worden doorgetrokken tot in 't centrum van de Approuague.

Het werk voor den spoorweg-aanleg moest onderbroken worden; het zal 't eerste zijn om hervat te worden, zoodra weer meer normale omstandigheden zullen zijn ingetreden.

Zijn veel ambtenaren naar 't moederland gegaan, het incompleete kader houdt, door verdubbelden ijver, den dienst echter op zeer bevredigende wijze gaande.

Toch Japansche krijgslieden naar 't Westen.

Heeft het zenden van een Jap. legerafdeeling naar 't Europeesche oorlogstooneel, door de onoverkomelijke bezwaren, geen uitvoering mogen vinden, de kleine bondgenooten uit 't verre oosten hebben toch den weg gevonden om hun aandeel in den strijd te komen nemen, en men kan aannemen, dat zij 't daarheen zullen leiden, dat hun vlag in de Europeesche wateren zal verschijnen. Misschien komen zij er een les in durf geven aan de bondgenooten, die, volgens velen, hun groote schepen wel wat te voorzichtig opgeborgen houde. Dat zou een les worden, waarbij Gr. Brittannië zich eens achter de ooren zou mogen krabben, en Nederland zou haar zeker niet onverschillig gadeslaan.

Fransche bladen weten te melden, dat een Japansch smaldeel naar het Suezkanaal zal gaan, om de Jap. scheepvaart in de Middellandsche Zee te beschermen of om zoo noodig, deel te nemen aan de verdediging van 't kanaal. De kruisers, die er aan zullen deelnemen, worden zelfs al genoemd: Kasoega, Tokiewa en Sjitose. Zooals men zich herinnert, heeft tot de slachtoffers van den duikbootenstrijd in de Middell. Zee ook een Jap. koopvaardijschip behoord.

Daar ook een brigade Boeren uit Zuid-Afrika in Egypte is aangekomen, zal 't daar wel tot een herinnering aan de Babelsche spraakverwarring komen. Of deze ditmaal beter te beheerschen zal zijn?

Uitstel.

De Eng. hebben 't vermoedelijk aan het krachtig hervatte offensief der Russen te danken, dat de insluiting der stelling bij Koet el amara minder effectief is geworden en dat de voorgenomen aanval op hun stelling in Egypte nog niet is doorgezet. De door R. in de Kaukasus behaalde voordeelen en de moeilijk weerhouden poging tot doorbraak aan de Bessarabische grens, heeft tot het ontbieden van Duitsche, Oostenrijksche en Turksche troepen uit de vooruitgeschoven ondernemingen, meer naar de centrale fronten geleid. Generaal Sir Percy Lake, die een derzer dagen het commando in Mesopotamië van Sir J. Nixon overneemt, zal nu misschien de ontzetting van de troepen in Koet el amara als inzet van zijn bevelvoering mogen melden. Als dit gelukt, zal 't een verademing zijn, want er zijn bange dagen doorgebracht, toen de insluiting al nauwer werd en de troepen, die hulp wilden brengen èn door de Turken, èn door hevige regens en stormen in hun opmarsch werden vertraagd. Volgens de laatste berichten heeft de overstrooming, die Nederland en Indië geteisterd heeft, ook 't Tigrisgebied bezocht. Maar generaal Townshend zegt te Koet el amara voorraden genoeg te hebben. De watersnood zal hem dus vermoedelijk niet onwelkom zijn; de aanvallers verdrinken.

Canada's hulp.

Bij den wedijver in bijdragen tot den oorlog door de kroonkoloniën, zal Canada wel de eerste plaats vermeesteren. De regeeringspartij, die altijd 't moederland royaal steunde, en wier leider de minister-president Sir Borden is, vindt nu onvoorwaardelijke medewerking van de voormalige oppositie, die 't op een vrij maken van Canada scheen gericht te hebben, en wier leider Sir Laurier is. De liberale partij heeft haar steun nu ook weer toegezegd om de Can. hulptroepen tot een half millioen manschappen aan te vullen.

In het huis van afgevaardigden heeft Borden gewag gemaakt van 't ongeschokte vertrouwen in den goeden afloop van den oorlog. Hij bracht hulde aan de offervaardigheid, dig reeds 120.000 man over zee heeft gezonden en 220.000 man in Can. onder de wapenen heeft, en die zijn op 1 Januari gedane toezegging om de troepen, geheel voor kosten van Canada, tot een half millioen aan te vullen, ook gestand wil doen.

260 Can. fabrieken hebben voor *f* 720 millioen orders gekregen tot aanmaak van munitie, waarvan reeds voor *f* 24 millioen is afgeleverd.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de 1e afl. van jaarg. 1916 o.a. de volgende bijdragen met betrekking op Indië: De onderafdeeling Redjang der residentie Benkoelen (met kaart), door J. L. M. Swaab, controleur dier afdeeling. Deze beschrijving is van zuiver geographischen aard, slechts een enkele bladzijde bevat mededeelingen over de bewoners. — Antropologiese strijdvragen, door Dr. J. Sasse †. — Reisbericht omtrent geologische verkenningtochten op verschillende eilanden der Molukken, door Dr. H. A. Brouwer (vervolg). — Het Vulkaaneiland Roeang (Sangi-eil.), na de eruptie van 1914, door Dr. M. A. Brouwer. — Het eiland Leti (overzicht van een studie van Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff). — Jaarverslag van den topographischen dienst in Ned.-Indië over 1914, (overzicht). — De scheepvaartregeling van Ned.-Indië, door W. E. B. — Naschrift op mijn Barito-artikel, door Dr. G. L. L. Kemmerling.

Tijdschrift voor het Binnenl. Bestuur.

De Nov.-afl. houdt in: De beteekenis van de tabakscultuur en bereiding in de afdeeling Toeban, door J. E. Jasper. — Het Batakpaard, door P. E. Moolenburgh (met ill.). — Moet de doodstraf in Ned.-Indië behouden blijven? door I. H. Misset (slot). (Schrijver beantwoordt deze vraag bevestigend). — De jachtwet, door A. R. W. Kerkhoven. (Schrijver wil aantoonen, dat de Indische jachtwet van 1909 een doode letter is en blijven zal, totdat behoorlijk toezicht op de naleving er van ingesteld wordt). — De residentie Ambon, ontleend aan een studie van H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt (slot). — Korte mededeelingen (Deliana. — Het ingrijpen van bestuursambtenaren in handelsaangeledenheden, door C. Lulofs. — De vooruitzichten van de suikerindustrie in Britsch-Indië. — Een beginselverklaring, door C. L. — Robusta-koffiebereiding door de Inlandsche planters. — De anthropologie aan de afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut te Amsterdam).

Caoutchouc.

Van het 4e deeltje van de serie „Onze Koloniale Landbouw", handelend over caoutchouc (cultuur, bereiding enz.) is een 2e druk verschenen, welke aanmerkelijk verschilt van den eersten (van 1913). Door den grooten vooruitgang van de rubbercultuur moesten vooral in de hoofdstukken over bereiding en tappen tal van wijzigingen worden aangebracht.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Hoofdzakelijke inhoud der November-afl. De practijk van de boschreserveering, door M. J. Kerbert. — Verbetering van de boekhouding van de gegevens over de boschgesteldheid, door E. H. B. Brascamp. — Antwoord aan den heer Soeters op zijn „Omloop der djatibosschen", door J. C. van Ravenswaay Claasen. — Overzicht van de resultaten van de in het eerste semester 1915 gehouden venduties van hout en boschproducten op Java en Madoera, door E. H. B. Brascamp. — Nagelaten werk van een candidaat-houtvester, door B. — De rustperiode bij tropische planten, door E. H. B. B. — Boomblaren als voedsel, door E. H. B. B.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 10 van den loopenden jaargang. Over kolonisatieproeven in de residentie Benkoelen, door A. J. Koens. — Tappen op 1/6 omtrek, door E. K. A. de Neve. — Ziekten en plagen van de klappercultuur in Ned.-Indië, door J. E. Keuchenius. — Het vernietigen van onkruid op wegen en open plaatsen, door Dr. C. J. van Hall. — Enkele bijzonderheden van de rijstcultuur op Sumatra's Westkust, door M. B. Smits. — Verfraaiing onzer steden, door M. J. Wigman Sr. (vervolg). — Ons standpunt in zake het gramang-

en luizenvraagstuk voor de koffiecultuur, tevens een verweerschrift en een critiek op de beschouwingen van den heer Keuchenius over hetzelfde onderwerp.

De Rijnsche Zending.

De Januari-afl. bevat een levensbeschrijving van Johann Wilhelm Dornsaft, geb. 23 Nov. 1857, overl. te Padang in Nov. j.l., die bijna 15 jaren achtereen in dienst van het Barmensche Zendingsgenootschap te Padang werkzaam was in het belang der zending (speciaal onder de van Nias afkomstige inlanders aldaar).

Verder het slot van de beschouwing over „De nieuwe rechtsbepalingen voor de Inlandsche Christenen op Nias".

De Java-Post.

In het Nr. van 3 Dec. a° p° vervolgt Pastoor M. Geurtjens zijn populaire beschouwing over de wijze, waarop de Keieezen den hunnen namen geven. De schr. vertelt ook eenige volksverhalen over het ontstaan van familienamen, die op de Kei-eilanden, naast de voornamen, worden gebruikt.

Het adatrecht van Ned.-Indië.

Van Prof. Mr. C. van Vollenhoven's werk „Het adatrecht in Nederl.-Indië", verscheen bij E. J. Brill te Leiden een nieuwe afl. (de zesde).

De schr. onderwerpt daarbij de volgende eilanden aan een beschouwing: De Ambonsche Molukken (slot). — Nieuw-Guinea. — De Timorsche kring. — Bali en Lombok.

Javaansche, Balineesche en Sasaksche handschriften.

Ter Landsdrukkerij te Batavia verscheen het 3e stuk (Rabut Sakti—Ysup) van de beschrijving der Javaansche, Balineesche en Sasaksche handschriften, aangetroffen in de nalatenschap van Dr. H. N. van der Tuuk en door hem vermaakt aan de Leidsche Universiteitsbibliotheek, vervaardigd door Dr. J. Brandes.

Blijkens een Voorbericht is dit gedeelte ter perse bezorgd door Dr. R. A. Rinkes, aangezien Dr. Brandes, in den titel genoemd, is overleden.

Irrigatie op Java.

Alsnog zij gewezen op een proefschrift (ter verkrijging van den graad van doctor in de technische wetenschap aan de Technische Hoogeschool te Delft), van den heer L. G. den Berger, getiteld: Landbouwscheikundige onderzoekingen omtrent de irrigatie op Java.

In dit proefschrift wordt een overzicht gegeven van de bestaande literatuur omtrent onderzoekingen naar den invloed van bevloeiing met normaal irrigatiewater op den grond, terwijl in aansluiting daaraan des schrijvers eigen onderzoekingen worden besproken, welke zoowel in het klein op kultuurbakken, als meer in het groot in den kultuurtuin te Buitenzorg worden uitgevoerd, ten einde de nog niet tot klaarheid gebrachte punten op te lossen.

De Inlander industriëel?

In de Banier van 3 Dec. j.l. worden de beschouwingen, onder het opschrift „Een moeilijk vraagstuk", over de al- of niet geschiktheid van den inlander als industrieel vervolgd.

Schr. bedoelt daarmede: Inlandsche nijverheid, gedreven door Inlandsch kapitaal, beheerd door Inlandsche fabrikanten, inlandsche ingenieurs en bedrijfsleiders, zoodat de winst aan de Inlandsche maatschappij ten goede komt.

Om den Inlander zoover te brengen is volgens schrijver slechts één weg, welken men echter thans niet bewandelt; want nooit komt men er z.i. door hem te doen deelen in onze Westersche beschaving, door hem ons onderwijs te geven, door hem kennis te laten nemen van onze Westersche techniek, in één woord door den Inlander te brengen op den weg der evolutie, die men de laatste jaren met hem heeft ingeslagen.

Er is echter een andere weg volgens dezen schrijver; hij zegt: „zullen ooit uit de Javaansche maatschappij de krachten voortkomen, die den industrieelen arbeid op hooger peil zullen brengen en die in staat zijn de Europeesche leiding en het Europeesch beheer te vervangen, dan zal die maatschappij eerst den doop van het christendom moeten ondergaan; dan zal het christendom eerst een diepen en verreikenden invloed moeten uitoefenen op het persoonlijk, huiselijk en maatschappelijk leven. Zonder dien invloed zal men weinig of niets bereiken en zal de verwachting dergenen, die al hun hoop uitsluitend gezet hebben op onderwijs en ontwikkeling, blijken ijdel te zijn".

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 3: De toekomst der rubbercultuur. Lezing, gehouden door Prof. Dr. G. van Iterson Jr. in het Indisch Genootschap. — Vluchtige oliën, door Prof. P. van der Wielen. — Zijde-industrie in Britsch-Indië, door Jhr. F. C. van Heurn (slot). — Mededeelingen van het Deli-Proefstation te Medan, Deli, door P. Hondius Jz. — Mededeelingen van het Bezoekisch Proefstation, door Id. — Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Oost-Indië, door N. Wing Easton. — Kedirische Landbouwvereeniging. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

H. T. van IJsseldijk. †

Huldigt de heer G. Nypels op een andere plaats in dit blad de nagedachtenis van den oud-kapitein O. I. leger en leeraar aan den Hoofdcursus te Kampen, H. T. IJsseldijk, ook de heer G. P. Rouffaer wijdde, in de N. R. Ct. van 22 dezer, waardeerende woorden aan den overledene.

Na er op gewezen te hebben dat de heer v. IJ. in alle stilte en bescheidenheid heel veel voor de Indische wetenschap heeft verricht, vervolgt de schr.

„Als leeraar aan den Hoofdcursus te Kampen onderwees hij aan de onderofficieren die voor het Indische leger waren bestemd, Maleisch en volkenkunde van den Ind. archipel. Hij onderwees niet alleen; maar won de harten van zijn leerlingen door zijn eigen warmte van hart. En daar hij oorspronkelijk was van aanleg, en ontvankelijk voor schoonheid, besefte deze nog jonge oud-militair in circa 1900, dat er in onze Oost een stuk inlandsche volkskunst bloeide op verschillende eilanden, waarvan zijn landgenooten nog maar droevig weinig besef hadden.

Toen sloeg hij aan het verzamelen te Kampen, voor zijn Hoofdcursus; en dòor zijn onderofficieren, zoodra die met den officiersrang naar Indië waren getogen. Hij had hunne oogen geopend voor de schoonheid in die Indische volkskunst, welke hij zelf zoo sterk en zoo zuiver voelde; daarbij hun harten gewonnen door zijn eigen spontaniteit. Zoo kwam de wisselwerking tot stand: zijne leerlingen van vroeger zonden hem van allerlei uithoeken in Indië, hoe ongerepter hoe liever, tal van deels ethnographische, deels artistieke curiosa. Hij van zijn kant taste ze op, en stelde ze zoo goed mogelijk ten toon op den zolder (hoort!) van het voormalige gymnasium te Kampen, later gebouw geworden van den Hoofdcursus. Daar hij smaak had, en geduld, en tact, maakte hij er een verzameling van die àl rijker werd, àl zeldzamer van gehalte; vooral nadat onder Gouverneur-Generaal Van Heutsz sinds 1905 zoovele „Buitenbezittingen" tot binnenbezittingen werden.

Voor wie zelf wel gezworven heeft in die eenzame, ongerepte, zoo innig-interessante zee van eilanden onzer Groote Oost, was het een levenservaring van wonderlijke verheffing menigmaal officieren te ontmoeten, die, bij het toevallig raken aan 't onderwerp van verzamelen van ethnografica, ineens kwamen te spreken over „kapitein Van IJsseldijk in Kampen". Men wist dan, wat volgen zou.

Niet op z'n Amerikaansch, kloppend op dikken dollarbuidel, en met veroverend koopmans-gebaar, maar stilletjesweg, vastbesloten en bescheiden, heeft deze artistieke militair te Kampen de wonderlijke anomalie bijeengebracht van een zeldzaam Indisch Museum.

Dit mag wel eens worden gezegd; en geëerd!"

* * *

Ten slotte de titels van eenige publicaties van min of meer recenten datum.

De suikerindustrie in verband met den wereldoorlog, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (Verslag Ind. Gen. 13 Dec. 1915).

Onderzoekingen over het ontijdig afsterven van peperranken in Ned.-Indië, door Dr. A. A. L. Rutgers (Mededeelingen van het Laboratorium voor plantenziekten No. 18).

Nederlandsch imperialisme (Mr. Troelstra en de verdediging van Ned.-Indië), door E. v. Ketwich Verschuur (Vragen des Tijds, Dec. 1915).

De roeping van het Christendom tegen den drank in Indië, door A. H. J. G. Walbeehm (Enkrateia, 1915, bl. 219).

Onze roeping voor het onderwijs in onze Oost, door G. Meima (Paedag. Tijdschr. Chr. Onderwijs, jaarg. 8, bl. 191).

Vergelijking der voorspelde en werkelijke waterstanden in het Westgat van Soerabaja, door P. J. Smits (De Zee, 1915, bl. 795).

De geneesmiddelen van Groot-Nederland; eenige opmerkingen over J. van Dongen's Beknopt overzicht der meest gebruikelijke geneesmiddelen in Ned. Oost-Indië, door G. W. Boorsma (Parmaceutisch Weekbl. 1915, bl. 16—27).

Nota's betreffende het voorkomen van nikkel- en ijzerertsen in het Verbeek-gebergte tusschen Middel-Celebes en het Zuid-oostelijke Schiereiland, door E. C. Abendanon en Prof. S. J. Vermaes.

Over het voorkomen van veen in tropische hoogvlakten, door J. van Baren (Natura, 19 Nov. 1915).

Palaeontologie du voyage à l'ide Célèbes de M. E. C. Abendanon (Leiden, E. J. Brill).

Herinneringen uit de Molukken, door v. W. — Wenken voor insectenverzamelaars (vervolg), door E. J. Jacobson. — Excursie naar de mangrove bij Antjol, door A. van Straten (De Tropische Natuur, Dec. 1915).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures bij het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden.	8 Jan. 1916.	Oorzaak: Verzoek om pensionneering van den titularis Th. A. L. Heyting.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Voor de afdeeling Utrecht en Omstreken der Vereeniging „Oost en West' trad 20 Januari jl. in het New-York-bioscooptheater als spreker op de Heer J. Sibinga Mulder uit Bussum, met het onderwerp: „De rijst- en suikercultuur op Java". De voordracht werd toegelicht door films, welwillend afgestaan door het Koloniaal Instituut.

In een boeiende rede schetste spreker den oorsprong van de rijst, het ploegen en eggen der sawa's, en de behandeling van dat gewas, namelijk den oogst, het drogen, de berging en ten slotte het stampen en wannen.

Nadat door zeer fraaie filmbeelden de gansche wijze van cultuur der rijst aanschouwelijk was voorgesteld, gaf spreker een beschrijving van den verbouw van het suikerriet en de wijze van verwerken daarvan.

Ook dat gedeelte der lezing werd door de bioscoop verduidelijkt.

De talrijke aanwezigen juichten aan het einde der lezing den redenaar hartelijk toe, om hem te danken voor zijn boeiende voordracht, waaruit als het ware woord voor woord sprak diens ingenomenheid met, diens liefde voor het schoone Insulinde en zijne bewoners, door Nederland helaas nog te weinig gekend, te weinig gewaardeerd.

J. J. LAGERS, Secretaris.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.